

Home > Onderwerpen > Overzicht wetgeving

Ontwerp Circulair Materialenplan

Overzicht wetgeving

Inspraak

Dit document is een onderdeel van het Ontwerp Circulair Materialenplan (ontwerp-CMP) voor de inspraakprocedure. Eenieder krijgt de gelegenheid om in deze periode verbeterpunten of suggesties aan te dragen voordat het CMP definitief wordt vastgesteld.

De Wet milieubeheer bepaalt dat voor het vaststellen van het CMP een procedure van inspraak moet worden gevolgd. Dit geldt niet voor alle onderdelen voor het CMP, maar wel voor de onderdelen die doorwerken in de besluiten van bevoegde gezagen. In het CMP staan deze teksten onder de kop 'Toetsingskaders'.

Zienswijzen op de toetsingskaders worden van een formele reactie voorzien in een reactienota. Daarin wordt aangegeven hoe de zienswijzen zijn verwerkt in het definitieve CMP, of worden argumenten gegeven voor waarom zienswijzen niet tot aanpassing hebben geleid. Zienswijzen op de toelichtende onderdelen worden wel bekeken op mogelijkheden om het CMP te verbeteren, maar worden niet van een formele reactie voorzien in de reactienota.

Dit onderdeel van het CMP bevat geen toetsingskaders.

Pdf's ontwerp-CMP worden website

De definitieve tekst van het CMP wordt een website. Deze pdf's van het ontwerp-CMP geven een indruk van de opmaak van de toekomstige website, maar bevatten nog niet de bijbehorende functionaliteiten. Enkele tips voor het lezen van de pdf's:

- In deze pdf kunt u in de browser of de pdf-reader linksboven of rechtsboven een inhoudsgave uitklappen, genaamd 'inhoud' of 'bladwijzers'.
- Onderstippelde woorden in de tekst zijn begrippen waarvoor op de website in een uitklapkader de betekenis wordt gegeven. Zie in het ontwerp-CMP de begrippenlijst onder het deel 'Instrumenten'.
- De [[Interne links](#)] in het CMP worden in het ontwerp-CMP nog in blauw met rechte haken weergegeven, maar deze verwijzingen werken nog niet. De links worden op de website van het definitieve CMP werkend gemaakt.

Dit document is opgemaakt voor digitoegankelijkheid. Kunt u de tekst of afbeeldingen niet lezen? Neem dan contact op via 088-7977102 of het [contactformulier](#) van de helpdesk.

Status: Ontwerp Circulair Materialenplan voor inspraak

Afzender: Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Datum: januari 2025

Website: circulairmaterialenplan.nl

Home > Onderwerpen > Overzicht wetgeving

Overzicht wetgeving

Hoe zit de wetgeving voor circulaire economie in elkaar? Dit hoofdstuk van het CMP geeft een overzicht van wetgeving die relevant is voor de verschillende partijen in de productketen. Door het geven van een overzicht van wetgeving willen we vragen beantwoorden zoals:

- Welke wetgeving is relevant voor circulariteit van producten?
- Welke verschillende wetgeving is er door de keten heen?
- Wie houdt toezicht op die wetgeving?
- Waar speelt het CMP bij deze wetgeving een rol?

Het overzicht wordt gegeven aan de hand van vier onderdelen van een productketen: ontwerp, productie, gebruik en verwerking. In elke fase is wetgeving van toepassing op andere ketenpartijen in die fasen: ontwerpers, grondstofwinners, producenten, importeurs, distributeurs, gebruikers, reparateurs, tweedehands aanbieders, afvalinzamelaars en -verwerkers.

De wetgeving die relevant is voor de circulaire economie bestaat met name uit plichten en verboden gericht op grondstoffen, chemische stoffen, producten en afvalstoffen. Circulariteit is niet altijd het hoofddoel van de wetgeving, maar die wetgeving kan wel relevant zijn voor de transitie naar een circulaire economie. Dit is bijvoorbeeld bestaande wetgeving voor milieu, gezondheid en veiligheid. Het hoofdstuk geeft een overzicht van relevante wetgeving voor circulaire economie, maar dat overzicht zal daarom nooit geheel uitputtend zijn.

Figuur 1: Fasen in de productketen: ontwerp, productie, gebruik en verwerking

De focus ligt op wetgeving die direct voor de partijen in de fasen van de productketen geldt. Niet opgenomen is wetgeving die meer indirect invloed heeft op circulariteit van een productketen. Denk aan financiële wetgeving, zoals fiscale regels en subsidieregelingen. Ook andere aanpalende wetgeving, zoals voor reclame, inkoop en aanbestedingen zijn daarom niet opgenomen.

Sociale aspecten zoals arbeidsomstandigheden zijn ook belangrijk, maar deze zijn niet opgenomen vanwege de focus van het circulaire economiebeleid op maatschappelijke opgaves rond milieu en leveringszekerheid. Alleen bij de import van grondstoffen uit het buitenland komt dit kort samen met milieuaspecten in die internationale wetgeving aan de orde.

Paragraaf 1 gaat in op de doelgroep van dit hoofdstuk en in paragraaf 2 wordt kort het belang van wetgeving voor circulaire economie toegelicht. Daarna volgt in paragraaf 3 het overzicht van de wetgeving voor circulariteit. Hierin staat eerst meer uitleg over hoe wetgeving werkt. Daarna

wordt een overzicht van de keten gegeven en komt vervolgens de wetgeving in de ketenfasen in paragrafen 3.3 tot en met 3.6 aan de orde. Paragraaf 3.7 gaat in op productspecifieke wetgeving en de relatie met de ketenplannen in het CMP. Dit hoofdstuk bevat in paragraaf 4 geen toetsingskaders waar bestuursorganen rekening mee moeten houden. Het hoofdstuk wordt afgesloten met in paragraaf 5 de toekomstplannen met dit hoofdstuk in het CMP en verwijzingen naar hulpmiddelen en meer informatie in paragraaf 6.

1. Doelgroep

Dit overzicht van wetgeving voor circulariteit is relevant voor ontwerpers, producenten, importeurs, distributeurs, eindgebruikers, reparatie- en hergebruikbedrijven tot en met afvalinzamelaars en afvalverwerkers. Daarnaast is het bedoeld voor beleidsmakers en uitvoerders van de wetgeving bij overheden.

Voor **bedrijven** geeft het hoofdstuk een basisuitleg over hoe wetgeving werkt. Het geeft een beeld van de wetgeving die voor hun producten, processen en dienstverlening van belang zijn voor circulair ondernemen. Het geeft een overzicht van de algemene wetgeving die relevant is voor alle producten en processen en geeft aan het eind informatie over productspecifieke wetgeving die ook van toepassing kan zijn.

Voor **overheden** geeft het een overzicht over de verschillende soorten wetgeving en welk overheidsorgaan waar toezicht op houdt. Dit kan helpen bij de ontwikkeling van beleid, bijvoorbeeld om wetgeving beter op elkaar te laten aansluiten. Daarnaast is het voor de uitvoering nuttig om meer te weten over hoe taken en bevoegdheden voor circulariteit verdeeld zijn en waar deze aan elkaar raken. Ook is het voor het beoordelen of iets juridisch gezien een afvalstof moet zijn, nuttig om meer kennis te hebben van bijvoorbeeld productwetgeving.

2. Belang voor circulaire economie

Wetgeving voor circulariteit gaat over het verminderen van grondstoffengebruik, vervangen van schadelijke stoffen en grondstoffen door alternatieven met minder milieu-impact, verlengen van levensduur door reparatie en hergebruik van producten, behouden van de kwaliteit van materialen bij afdanking en de keten veilig sluiten. Daarvoor is samenwerking in de keten nodig. Het productontwerp moet al rekening houden met vervolgstappen in de keten: de productie, het gebruik en de verwerking. Als een product circulair ontworpen is, zijn bijvoorbeeld distributeurs nodig die reparatie aanbieden en zijn recyclers nodig die materialen veilig uit producten terugwinnen voor nieuwe toepassingen en daarbij een hoge kwaliteit garanderen. Wetgeving is een van de instrumenten om dit te bewerkstelligen.

3. Beleid en wetgeving

Deze paragraaf geeft eerst een korte uitleg over de werking van wetgeving. Dit helpt om de gebruikte termen in het overzicht van de wetgeving te begrijpen. Vervolgens wordt een overzicht van de productketen en de relevante wetgeving geschetst en wordt daarna per ketenfase uitgebreider omschreven welke wetgeving relevant is voor circulariteit. De paragrafen over ontwerp, productie, gebruik en verwerking beschrijven de belangrijkste algemene wetgeving die voor meerdere productgroepen geldt. In de laatste paragraaf wordt ingegaan op productspecifieke wetgeving.

3.1 Introductie wetgeving

In deze paragraaf wordt kort uitgelegd hoe wetgeving in elkaar zit. Eerst worden verschillende niveaus van wetgeving toegelicht. Daarna worden de belangrijkste verschillende soorten wetgeving op Europees en nationaal niveau beschreven. Hierin komt ook de rol van het CMP aan de orde. Daarna wordt de rol van normen en certificering en de relatie daarvan met wetgeving kort toegelicht. Tot slot is beschreven wat de rol van vergunningverlening, toezicht en handhaving is en welke instanties in Nederland daarbij voor circulaire economie belangrijk zijn.

3.1.1 Niveaus van wetgeving

In Nederland heeft iedereen te maken met internationale, Europese en nationale wetgeving en decentrale regels:

- Internationale wetgeving is vastgelegd in een verdrag tussen landen of is te vinden in resoluties van de Verenigde Naties. Verdragen zijn relevant voor Nederland, wanneer Nederland het verdrag heeft ondertekend en geratificeerd.
- Europese wetgeving bestaat onder andere uit verordeningen, richtlijnen en besluiten. Veel milieuwetgeving is op Europees niveau vastgelegd.
- Nationale wetgeving bestaat uit wetten, algemene maatregelen van bestuur (amvb's) en ministeriële regelingen.
- Decentrale regels zijn de regels van provincies, waterschappen en gemeenten.

Er zit een hiërarchie in de wetgeving. In het algemeen geldt dat internationale en Europese wetgeving voor nationale wetgeving gaat. Binnen nationale wetgeving staan wetten boven amvb's en ministeriële regelingen en staan de amvb's weer boven de regelingen. Nationale wetgeving gaat voor decentrale regels. De lagere wetgeving mag niet in tegenspraak zijn met hogere wetgeving.

In wetgeving staat aan het begin de afbakening van die wetgeving. Daarnaast kan ook vastgelegd zijn of bepaalde onderwerpen zijn uitgezonderd. Zo is in de [Wet milieubeheer \(Wm\)](#) in artikel 10.1a Wm beschreven wanneer het deel over afvalstoffen in de wet niet van toepassing is, bijvoorbeeld bij radioactieve afvalstoffen. Als meerdere wetgeving tegelijk van toepassing is, dan geldt dat hogere wetgeving gaat voor lagere wetgeving. Ook geldt dat meer specifieke wetgeving gaat voor algemene wetgeving.

3.1.2 Europese wetgeving

De belangrijkste soorten Europese wetgeving zijn verordeningen, richtlijnen en besluiten. Deze gelden op verschillende manieren:

- Een Europese verordening geldt rechtstreeks. Een verordening zoals REACH voor chemische stoffen, geldt direct in alle EU-landen.
- Een richtlijn geldt niet direct, maar legt een plicht op aan de lidstaten om de inhoud van de richtlijn om te zetten in nationale wetgeving. Een voorbeeld is de Kaderrichtlijn afvalstoffen (Kra). De inhoud ervan is dus in Nederland uitgewerkt in de Nederlandse wetgeving, bijvoorbeeld in wetgeving voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid.
- Een besluit is bindend voor degene tot wie het gericht is. Dit kan een EU-land of bedrijf zijn. Een besluit is rechtstreeks van toepassing. Een voorbeeld van een EU besluit is het Besluit met betrekking tot de lijst van afvalstoffen (euralcodes). Dit besluit is bindend voor alle lidstaten.

Daarnaast kan de Europese Commissie (EC) in een verordening of richtlijn de bevoegdheid krijgen om zogenaamde uitvoeringshandelingen of gedelegeerde handelingen op te stellen. Hiermee kan de EC de regels in een verordening of richtlijn verder uitwerken of aanvullen. Onder de Ecodesign wetgeving worden bijvoorbeeld producteisen voor specifieke productgroepen vastgesteld in zogeheten gedelegeerde handelingen. Ook deze gelden direct in alle lidstaten.

3.1.3 Nederlandse wetgeving en het CMP

In Nederland geldt de Grondwet als basis. De wetgeving bestaat verder uit wetten, besluiten en regelingen. Een wet geeft het algemene kader voor een onderwerp, bijvoorbeeld wie welke taken en bevoegdheden krijgt. Daaronder kunnen besluiten vastgesteld worden die delen van de wet verder uitwerken. Een besluit wordt ook wel een algemene maatregel van bestuur genoemd (amvb). Regelingen worden gebruikt om nog specifiekere zaken voor de uitvoering te regelen. Dit wordt ook wel een ministeriële regeling genoemd.

Relevante nationale wetten voor circulaire economie zijn bijvoorbeeld de Omgevingswet en de Wet milieubeheer. De bepalingen in de Wet milieubeheer die relevant zijn voor circulaire economie zullen met de CE-wet worden gemoderniseerd. Ook wordt daarmee de samenhang tussen de bepalingen over stoffen, producten en afvalstoffen gewaarborgd.

Decentrale overheden hebben bevoegdheden om regels op te stellen. Zo maken provincies de omgevingsverordening, waterschappen de waterschapsverordening en gemeenten het omgevingsplan en de afvalstoffenverordening. Bij het opstellen van regels moeten decentrale overheden rekening houden met het CMP en de toetsingskaders hiervoor zijn uitgewerkt in het [hoofdstuk [decentrale regels](#)].

Het CMP geeft een toelichting op en uitwerking van wetgeving voor de uitvoering ervan. In de Wet milieubeheer is vastgelegd dat bevoegde gezagen rekening moeten houden met het CMP bij hun besluiten, zoals vergunningen en het omgevingsplan.

In het [Nationaal Programma Circulaire Economie](#) (NPCE) is het beleid voor circulaire economie beschreven. Hierin staan de maatregelen die Nederland neemt om in 2050 circulair te zijn. De rijksoverheid zet in op een mix van beprijzende, stimulerende en normerende maatregelen. In het programma zijn algemene maatregelen beschreven en maatregelen per productgroep. Hierin staat ook de inzet van Nederland voor het ontwikkelen van wetgeving voor circulaire economie op internationaal en op nationaal niveau.

3.1.4 Normen en certificering

Marktpartijen kunnen onderling afspraken maken in normen. Ook kunnen normen of certificaten zijn opgenomen in wetgeving en daarmee bindend zijn. In deze paragraaf wordt daarom ook kort de werking van normen en certificering toegelicht.

Als marktpartijen onderling afspraken maken, dan gelden die alleen tussen de partijen die de afspraken gemaakt hebben. Deze afspraken hebben veelal als doel het bevorderen van vertrouwen in de kwaliteit en veiligheid van nieuwe producten, processen en diensten. Normalisatie is het proces om te komen tot afspraken met belanghebbenden. De afspraken worden vastgelegd in normen of richtlijnen die vrijwillig worden toegepast. Er bestaan nationale normcommissies, zoals het Nederlands Normalisatie Instituut (NEN) en internationale normcommissies zoals de Europese Comité voor Normalisatie (CEN) en de Internationale Organisatie voor Standaardisatie (ISO). Wie zichzelf niet heeft verplicht om te voldoen aan normen kan daar uiteraard ook niet aan gehouden worden.

Als echter in een wet, besluit of regeling een norm of certificering als eis is opgenomen, is wel iedereen die het aangaat hiertoe verplicht. Denk aan de verwijzing naar Cenelec normen in de Regeling afgedankte elektrische en elektronische apparatuur.

Voor de circulaire economie is normalisatie van belang, omdat dit proces wetgeving verder uitwerkt. Zo kan er een norm worden gesteld die bepaalt wat verstaan wordt onder een 'refurbished product' of een circulair gebouw. Door afspraken te maken over begrippen en definities in relatie tot de circulaire economie, wordt deze beter meetbaar en toetsbaar. Dit leidt tot een gelijk speelveld. Er bestaat al een aantal normen voor circulariteit, bijvoorbeeld de ISO 18603:2013 norm 'Verpakking en het milieu – hergebruik' en de NEN-norm 5884:2008 'Afval en afvalverwijdering – Termen en definities voor bouw- en sloopafval'.

3.1.5 Vergunningverlening, toezicht en handhaving

In de wetgeving is vastgelegd welk overheidsorgaan toezicht houdt op de regels en deze zo nodig handhaaft. Ook is in de wetgeving vaak bepaald dat een handeling pas is toegestaan als daar een vergunning voor is gegeven. Wie vergunningaanvragen behandelt en de vergunning afgeeft is ook in de betreffende wet bepaald. Deze taken voor vergunningverlening, toezicht en handhaving worden afgekort als VTH.

De overheidstaken zijn verdeeld over het Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten. Voor de taken onder de Omgevingswet hebben de decentrale overheden de uitvoering van een deel van hun taken neergelegd bij de omgevingsdiensten. Zij voeren VTH-taken uit namens de opdrachtgevers, zoals vergunningverlening voor activiteiten en toezicht op de vergunningen en op de algemene regels. Hieronder vallen bijvoorbeeld ook zaken als het beoordelen of iets juridisch gezien een afvalstof is of niet en het bieden van experimenteerruimte.

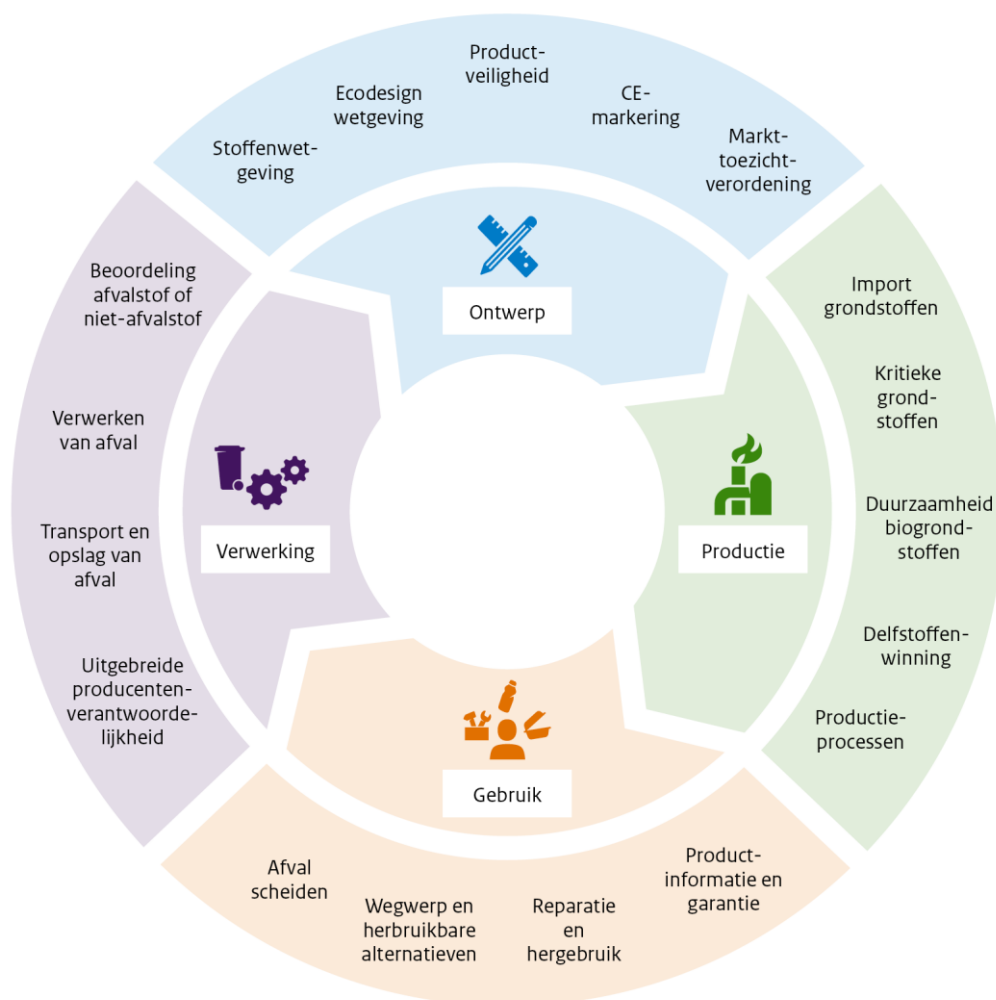
Daarnaast zijn voor het milieurecht en circulaire economie de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) en Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) belangrijke toezichthouders. De ILT verleent bijvoorbeeld vergunningen en houdt toezicht op de overbrenging van afvalstoffen

van en naar het buitenland. Ook is de ILT toezichthouder voor veel productwetgeving voor milieu, zoals voor ecodesign en uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV). De NVWA is onder andere toezichthouder voor de wetgeving voor productveiligheid van consumentenproducten. In [paragraaf 3.3.4 'CE-markering'] en [paragraaf 3.3.5 'markttoezichtverordening'] staat meer over hoe verschillende toezichthouders voor productwetgeving hun werk met elkaar afstemmen in Nederland en Europa.

3.2 Overzicht van wetgeving in de keten

Het overzicht van de wetgeving wordt gegeven aan de hand van vier onderdelen van de productketen: ontwerp, productie, gebruik en verwerking. In elke fase is wetgeving van toepassing op andere ketenpartijen in die fasen: ontwerpers, grondstofwinners, producenten, importeurs, distributeurs, gebruikers, reparateurs, tweedehands aanbieders, afvalinzamelaars en -verwerkers. Figuur 2 geeft een overzicht van de verschillende soorten wetgeving die in de ketenfasen relevant kan zijn.

Figuur 2: Overzicht wetgeving in de ketenfasen

In de ontwerpfase is de wetgeving waarin eisen worden gesteld aan producten beschreven. De wetgeving over productie gaat over winning van grondstoffen en productieprocessen. Onder de paragraaf over de gebruiksfase worden voor circulariteit relevante wetgeving behandeld zoals garantie, reparatie, hergebruik en afval scheiden. Ten slotte gaat de fase van verwerking in op wetgeving die van toepassing is op transport, opslag en verwerken van afval.

Het onderwerp verwerking sluit af met de vraag wanneer een materiaal juridisch gezien nog afval moet zijn of einde-afval kan worden. De vraag of iets een afvalstof is (en dus aan afvalwetgeving moet voldoen), kan echter in alle ketenfasen spelen. In de tekst wordt daarom ook in andere

fasen verwezen naar het [[hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof](#)]. Daarin is dit uitgebreid toegelicht en hierin is te vinden waaraan getoetst moet worden om dit te beoordelen.

Daarnaast is het ook belangrijk om op te merken dat de wetgeving die in een ketenfase beschreven is ook van toepassing kan zijn in een andere fase. Zo kan productwetgeving effect hebben op de productieprocessen. Of kan wetgeving die relevant is voor de gebruiksfase ook betekenen dat het productontwerp aan bepaalde eisen moet voldoen. Wetgeving voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid legt verplichtingen op aan producenten en importeurs voor de afvalbeheerfase, maar kan bijvoorbeeld ook eisen bevatten voor het product en voor andere partijen in de keten. De verschillende fasen in het overzicht kunnen daarom niet los van elkaar worden gezien. De wetgeving wordt niet overal herhaald, maar is toegelicht in de meest relevante fase.

Bij de wetgeving is zoveel mogelijk beschreven welke overheidsinstantie bevoegd is voor het verlenen van vergunningen en voor toezicht en handhaving. Ook is aangegeven waar het CMP een rol speelt en waar meer informatie te vinden is over dat onderwerp in het CMP. De rol van het CMP is uitgebreider beschreven in het [[hoofdstuk over de toetsingskaders](#)].

3.3 Ontwerp

Deze paragraaf gaat in op de wetgeving die relevant is voor circulair productontwerp. De wetgeving kan bijvoorbeeld eisen stellen aan de stoffen en materialen die gebruikt mogen worden in producten. Ook kan het eisen stellen aan de levensduur en de mogelijkheden voor reparatie en recycling van het product. Hieronder is de belangrijkste wetgeving voor chemische stoffen en ecologisch ontwerp (ecodesign) beschreven. Daarnaast is de wetgeving voor productveiligheid van consumentenproducten relevant. Tot slot wordt de CE-markering op producten en de relatie met het markttoezicht op producten toegelicht.

Figuur 3: Overzicht van wetgeving in de ontwerpfase

3.3.1 Stoffenwetgeving

Europese Unie, en daarmee ook Nederland, streven naar een schone en veilige leefomgeving, waarin schadelijke stoffen een verwaarloosbaar risico hebben op milieu en volksgezondheid. Dit gaat hand in hand met het doel om toe te werken naar een circulaire economie: de economie van de toekomst is schoon, veilig én circulair. Om dit te bereiken is preventie, het voorkomen dat zorgstoffen gebruikt worden tijdens productieprocessen en in producten, een belangrijke stap. Hiermee worden niet alleen emissies van en blootstelling aan die stoffen tijdens de productie en het gebruik van de producten voorkomen, maar wordt ook voorkomen dat blootstellingsrisico's kunnen optreden tijdens de afvalverwerking of verdere (nuttige) toepassing van uit afval verkregen materialen.

Preventie is niet altijd mogelijk, omdat stoffen aan producten worden toegevoegd om een bepaalde functionaliteit te verkrijgen. Ook kan het gebruik van bepaalde chemische stoffen met meer risicovolle gevaareigenschappen leiden tot betere productprestaties. Het heeft daarbij de voorkeur dat tijdens de ontwerpfase bewust gekeken wordt of die betere prestaties opwegen tegen de negatieve gevolgen (zoals emissies en blootstellingsrisico's). Producenten en afvalverwerkers kunnen zowel met wetgeving over minimalisatie van emissies tijdens productie als met wettelijke eisen voor het gebruik van stoffen in producten te maken hebben. In deze paragraaf ligt de focus op de regels voor chemische stoffen die van toepassing zijn wanneer producten, stoffen of mengsels in de handel worden gebracht. Deze regels gelden dus ook voor uit afval verkregen materialen die als product in de handel gebracht worden. Daarin kunnen zorgwekkende stoffen zitten die inmiddels verboden zijn, maar in het verleden zijn toegepast in producten die na een langere levensduur in het afvalstadium belanden.

Er bestaan verschillende categorieën zorgstoffen. De meest relevante categorieën voor deze paragraaf zijn: substances of very high concern (SVHC), persistente organische verontreinigende stoffen (POP's) en zeer zorgwekkende stoffen (ZZS). Deze stofgroepen zijn gedefinieerd en worden gereguleerd in Europese wettelijke kaders, met uitzondering van ZZS. Dit is een stofgroep die in Nederland gedefinieerd is. Zie [[hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen](#)] voor meer toelichting op de verschillende stofgroepen. In de volgende paragrafen staat meer informatie over de kaders die relevant zijn voor het op de handel brengen van producten, stoffen of mengsels.

REACH-verordening

Het op de markt brengen van stoffen en mengsels is geregeld op Europees niveau, zodat de regels voor alle lidstaten en Europese bedrijven op een gelijke wijze gelden. Een belangrijk kader hiervoor is de Verordening voor Registratie, Evaluatie, Autorisatie van Chemicaliën (REACH, [Verordening \(EG\) Nr. 1907/2006](#)). Alle bedrijven die (producten met) meer dan 1 ton van een chemische stof importeren of vervaardigen in de EU moeten die stof registreren bij het Europees Chemicaliën Agentschap (ECHA). Deze registratieverplichtingen staan vastgelegd in artikel 5 t/m 24 en bijlage I t/m XI van de REACH.

Bedrijven moeten bovendien informatie verstrekken over de eigenschappen van de stof, de productiehoeveelheden, het gebruik ervan en de risico's die eraan verbonden zijn. Het ECHA evalueert deze informatie als daar aanleiding toe is. Hoewel afval uitgesloten is van REACH, moeten verwerkers die een afvalstof na een bewerking als niet-afvalstof in de handel willen brengen ook voldoen aan deze verordening. Het uit afval verkregen materiaal wordt dan immers als product in de handel gebracht. Uit REACH volgen verschillende verplichtingen, afhankelijk van het type en de classificatie van de stof. Sommige stoffen zijn aangemerkt als substance of very high concern (SVHC) en geplaatst op bijlage XIV van REACH. Daardoor is het verboden om de stoffen in de handel te brengen onder REACH, tenzij er een tijdig aangevraagde toestemming is (zogeheten autorisatie, beschreven in artikel 55-66 REACH). Bevat een materiaal na verwerking nog deze chemische stof, of wordt een product geproduceerd waaraan deze stof is toegevoegd voor een bepaalde functionaliteit? Dan mag deze ook alleen in de handel worden gebracht indien hiervoor een autorisatie is afgegeven. Meer informatie is te vinden op de [website van ECHA](#).

Voor stoffen waarvoor is vastgesteld dat de vervaardiging, het gebruik of het in de handel brengen een onaanvaardbaar risico oplevert voor gezondheid of milieu gelden beperkingen op het gebruik van die stoffen (zogenaamde restricties, beschreven in artikel 67-73). Deze beperkingen zijn opgenomen in bijlage XVII. Een beperking kan zowel een verbod op het gebruik van een stof, mengsel of product zijn, als randvoorwaarden stellen voor gebruik. Als het vanuit afval verkregen

materiaal onder een beperking valt, dan gelden de voorwaarden van die restrictie (dus een verbod of randvoorwaarden). De beperkingen in bijlage XVII zijn dus onverkort van toepassing op verwerkers die een afvalstof na bewerking als niet-afvalstof in de handel willen brengen.

POP-verordening

Naast REACH is de Europese POP-verordening ([Verordening \(EU\) 2019/1021](#)) een ander belangrijk kader waarin chemische stoffen gereguleerd worden. Dit kader bevat specifieke verplichtingen voor zogenaamde persistente organische verontreinigende stoffen (in het Engels persistent organic pollutants). POP's zijn organische stoffen die lang in het milieu aanwezig blijven, zich ophopen in levende organismen en een risico vormen voor onze gezondheid en het milieu. Deze stoffen kunnen zich door de lucht, door het water of door migrerende (dier)soorten verspreiden en regio's bereiken waar de stoffen nooit geproduceerd of gebruikt zijn. Meer informatie over de eigenschappen van POP's is te vinden op de [website van het ECHA](#).

De POP-verordening verbiedt het vervaardigen, het in de handel brengen en het gebruik van POP's als zodanig, in stoffen, mengsels of als bestanddeel van voorwerpen (artikel 3 POP-verordening). In artikel 4 van de POP-verordening staat een aantal vrijstellingen op die verboden opgenomen. Een vrijstelling geldt bijvoorbeeld voor de onopzettelijke sporenverontreiniging (unintentional trace contaminant, afgekort als UTC) van POP's in stoffen, mengsels en voorwerpen. Onopzettelijke sporenverontreiniging is in artikel 2 lid 12 van de POP-verordening gedefinieerd als het incidenteel voorkomen van een stof in waarden die laag genoeg zijn om het betekenisvol gebruik van de stof uit te sluiten, maar hoog genoeg om te worden gedetecteerd door bestaande detectiemethoden die controle en handhaving mogelijk maken. Voor een aantal POP's zijn deze gehalten vastgelegd in bijlage I van de POP-verordening. Verwerkers die een afvalstof na een bewerking als niet-afval in de handel willen brengen, moeten voldoen aan de vereisten die gelden voor het in de handel brengen van producten, voorwerpen en mengsels, en dienen dus op de waarden in bijlage I te letten. Materialen met POP's in gehalten boven de waarden in bijlage I mogen niet in de handel gebracht worden als producten, en blijven dus afvalstoffen.

De POP-verordening kent ook verplichtingen die specifiek gelden voor afval, zoals de wijze waarop afval met POP's verwerkt dient te worden (artikel 7 en bijlagen IV & V POP-verordening). Afval dat concentraties POP's bevat boven de waarden in bijlage IV POP-verordening wordt als POP-houdend afval aangemerkt, dat verwerkt moet worden op de in deel 1 van bijlage V genoemde wijzen. Dit afval mag niet gerecycled worden zonder de POP eruit af te scheiden en te vernietigen of onomkeerbaar om te zetten. De POP-verordening houdt het recyclen van afval met POP's onder de waarde in bijlage IV niet tegen. Belangrijk daarbij is dat wordt voldaan aan de vereisten die gelden voor het in de handel brengen van producten, voorwerpen en mengsels: POP's mogen de waarden in bijlage I niet overschrijden.

Overige wetgeving over stoffen en rol CMP

Bedrijven die chemische stoffen en mengsels in de handel brengen moeten deze dus volgens REACH registreren bij ECHA. De CLP-verordening reguleert de informatievoorziening over chemische stoffen aan werknemers en consumenten. CLP staat voor classification, labelling and packaging (indeling, etikettering en verpakking, [Verordening \(EG\) Nr. 1272/2008](#)). In deze verordening is te vinden welke stoffen als gevaarlijk worden gekwalificeerd. Daarnaast geldt op basis van de Kaderrichtlijn afval (Kra, [Richtlijn 2008/98/EG](#)) een informatieverplichting voor leveranciers die voorwerpen met substance of very high concern (SVHC) in de handel brengen. Deze informatie komt in de zogeheten SCIP-databank (zie de [website van ECHA](#)).

Naast de genoemde wetgeving bestaat er nog andere Europese wetgeving waarin chemische stoffen gereguleerd worden die van toepassing zijn op alle producten, voorwerpen en mengsels. Dit zijn onder andere de Kwikverordening ([Verordening \(EU\) 2017/852](#)), de Verordening ozonlaag afbrekende stoffen ([Verordening \(EG\) Nr. 1005/2009](#)), de biocidenverordening ([Verordening \(EU\) Nr. 528/2012](#)) en F-gassenverordening (gefluoreerde broeikasgassen, [Verordening \(EU\) 517/2014](#)). Deze wetgeving bevat specifieke eisen voor het op de markt of in de handel brengen van producten die deze stoffen bevatten. Ook deze wetgeving kan dus van toepassing zijn voor producenten en recyclers.

Tot slot heeft Nederland nationale regelgeving over emissies naar lucht, water en bodem die van invloed kan zijn op het productontwerp. Zo is er wetgeving voor het minimaliseren van emissies

van zeer zorgwekkende stoffen (ZZS), waarbij bijvoorbeeld het vervangen van ZZS door minder schadelijke alternatieven aan de orde kan zijn (zie [iplo.nl over emissies van ZZS](https://iplo.nl/over-emissies-van-zzs)). Ook kan wetgeving voor waterkwaliteit van toepassing zijn. Als een product in water wordt gebruikt, bijvoorbeeld als walbeschoeiing, kunnen stoffen uit het product in het water terecht komen. Voor water gelden normen voor bepaalde prioritaire stoffen die soms strikter zijn dan REACH. Deze onderwerpen zijn geregeld in het Besluit activiteiten leefomgeving, het Besluit kwaliteit leefomgeving en de waterschapsverordening (zie [iplo.nl over waterkwaliteit](https://iplo.nl/over-waterkwaliteit)). Daarnaast gelden voor bouwstoffen kwaliteitseisen voor uitloging van bepaalde stoffen naar de bodem en water. De regels hiervoor staan in het Besluit bodemkwaliteit en het Besluit activiteiten leefomgeving (zie de [iplo.nl over bouwstoffen](https://iplo.nl/over-bouwstoffen)).

Het CMP geeft in het [[hoofdstuk ZZS en overige zorgstoffen](#)] een uitgebreidere toelichting op de stoffenwetgeving en wat dit betekent voor producenten en afvalverwerkers. In dat hoofdstuk wordt de vraag beantwoord wanneer het nuttig toepassen van afvalstoffen met bepaalde zorgstoffen verantwoord is voor situaties waar wetgeving dit (nog) niet regelt. Ook is aangegeven hoe moet worden omgegaan met zorgstoffen bij de vraag of een materiaal juridisch gezien een afvalstof is.

3.3.2 Ecodesign wetgeving

De Ecodesign wetgeving is de belangrijkste wetgeving voor circulair ontwerp in de EU. Het gaat daarbij om de Ecodesign richtlijn ([Richtlijn 2009/125/EG](#)) die in 2024 vervangen wordt door de Ecodesign verordening voor duurzame producten (in het Engels ESPR: Ecodesign for Sustainable Products Regulation) en bijbehorende productspecifieke Ecodesign verordeningen.

Productverordeningen

Ecodesigneisen gelden alleen voor producten waarvoor specifieke eisen zijn gesteld in een productverordening. Een product moet aan deze eisen voldoen voordat het in de handel mag worden gebracht. De website van de EU bevat een [lijst van productgroepen](#) waarvoor Ecodesigneisen gelden. In de meeste Ecodesign productverordeningen die sinds 2019 gepubliceerd zijn, staan al eisen over de beschikbaarheid en levertijd van reserve-onderdelen en over informatie voor reparatie. In sommige verordeningen staan eisen over de levensduur. Met de ESPR-verordening wordt de reikwijdte uitgebreid van energie-gerelateerde producten naar vrijwel alle fysieke producten, inclusief halffabricaten zoals materialen. Met deze uitbreiding kan er ook meer aandacht besteed worden aan andere milieuaspecten van een product dan het energieverbruik, bijvoorbeeld door het stellen van eisen aan de milieuvoetafdruk. In Nederland houdt de ILT toezicht op de naleving van de eisen.

Energielabel

De producten waarvoor Ecodesigneisen gelden, kunnen ook een verplicht energielabel hebben. Het energielabel moet worden getoond als het product in een (online) winkel wordt aangeboden. De eisen aan het energielabel worden gesteld in een productspecifieke energielabelverordening, gebaseerd op de Energielabel verordening (officiële naam Verordening voor energie-etikettering [Verordening \(EU\) 2017/1369](#)). Het energielabel geeft aan hoe energiezuinig een product is. Daarnaast kan het label informatie geven over andere relevante productaspecten. De meest recente energielabels bevatten ook een repareerbaarheidsscore. Alle producten die een energielabel hebben moeten geregistreerd worden in de [Europese energielabel productdatabase](#) (EPREL). De NVWA houdt in Nederland toezicht op de naleving van de wetgeving voor energielabels.

Digitaal productpaspoort

De ESPR bepaalt dat productspecifieke verordeningen een Digitaal Productpaspoort (DPP) verplicht moeten stellen, tenzij voor het betreffende product al via het energielabel (EPREL) gegevens digitaal beschikbaar zijn. In dit paspoort komt belangrijke productinformatie te staan. Welke informatie vereist is, wordt per productgroep bepaald, omdat deze grotendeels gekoppeld worden aan de prestatie-eisen. Wanneer er bijvoorbeeld eisen worden gesteld aan een aandeel recycleat, kan vereist worden om informatie hierover op te nemen in het DPP. Ook kan het gaan om informatie over de aanwezigheid van zorgstoffen, grondstoffen, secundaire en kritieke materialen. Het DPP gaat in bijdragen aan de informatie-uitwisseling door de keten heen. Alle

ketenactoren, inclusief consumenten en verwerkers, krijgen zo meer inzicht in de samenstelling en duurzaamheid van een product. Ook hiervoor geldt dat de productspecifieke verordening precies bepaalt welke actoren tot welke gegevens toegang hebben. Toezichthouders kunnen alle gegevens inzien.

Verbod vernietiging onverkochte goederen

Een uitzondering op de regel dat Ecodesign-eisen in productspecifieke verordening moeten staan, is het verbod op vernietiging van onverkochte kleding en schoeisel dat in de ESPR zelf staat. Dit verbod geldt voor grote bedrijven vanaf twee jaar na inwerkingtreding van de Ecodesign verordening en is na zes jaar ook van toepassing op middelgrote bedrijven. De Europese Commissie wordt ertoe verplicht om voor elektrische en elektronische apparaten een verbod op vernietiging te overwegen. De Commissie krijgt daarbij de bevoegdheid om in de komende jaren het vernietigen van onverkochte goederen ook voor andere productgroepen te verbieden.

Uitbreiding productgroepen en onderwerpen

De Europese Commissie geeft in een werkplan de prioriteiten aan wat betreft de producten waarvoor Ecodesign-eisen opgesteld worden. De Commissie bepaalt of productgroepen in het werkplan worden opgenomen op basis van een analyse van de verbetering van de milieu-impact door het stellen van producteisen en de bestaande Europese wetgeving voor de productgroep. Ook kunnen zogenaamde horizontale onderwerpen opgenomen worden, zoals reparbaarheid. Deze zijn voor meerdere productgroepen van toepassing. Voor deze productgroepen en horizontale onderwerpen wordt een voorbereidende studie gestart die kan leiden tot een voorstel voor een verordening met de specifieke eisen. Het Ecodesign werkplan wordt om de drie jaar herzien. De Commissie gaat de komende jaren in elk geval door met het uitwerken van eisen voor elektrische en elektronische apparaten en is daarnaast al bezig met de uitwerking van eisen voor textiel en staal. Welke productgroepen verder prioriteit krijgen, wordt aangegeven in het Ecodesign werkplan.

3.3.3 Productveiligheid

De belangrijkste andere wetgeving die relevant is voor circulair productontwerp is de wetgeving voor productveiligheid van consumentenproducten. Wetgeving voor productveiligheid is opgesteld om consumenten te beschermen tegen gevaren en gezondheidsrisico's. De wetgeving gaat bijvoorbeeld over zaken die acuut gevaar opleveren, zoals verstikkinggevaar of explosiegevaar. Maar ze gaan ook over gevaar op lange termijn, bijvoorbeeld gezondheidsschade door blootstelling aan kankerverwekkende stoffen. Dat laatste is bijvoorbeeld relevant voor productontwerp bij toepassing van gerecyclede grondstoffen.

De wetgeving bestaat uit de Europese verordening voor algemene productveiligheid ([Richtlijn 2001/95/EG](#)) en diverse richtlijnen en verordeningen voor specifieke producten (sectorale wetgeving). Vanaf december 2024 wordt de richtlijn vervangen door de Algemene productveiligheidsverordening ([Verordening EU 2023/988](#)). Voor zover nodig zijn deze geïmplementeerd in de Nederlandse [Warenwet](#) en Warenwetbesluiten. Voorbeelden van sectorale productregelgeving zijn regels voor textiel, speelgoed en cosmetica, maar ook voor machines en attractietoestellen. Voor een deel van deze sectorale regels bestaan Europees geharmoniseerde normen. In deze normen zijn technische specificatie (testen, beoordelingsmethoden) tussen producenten, handelaren, gebruikers, overheden en consumentenorganisaties vastgelegd. Die geven aan hoe men aantoont dat het product aan de wettelijke productveiligheidseisen voldoet.

De productveiligheid wetgeving is van toepassing op producenten en importeurs als zij producten maken of in de handel brengen die onder de reikwijdte van de wetgeving vallen. Producten kunnen onder meer dan één richtlijn of verordening vallen. Valt een product bijvoorbeeld onder de definitie van speelgoed uit de Richtlijn betreffende de veiligheid van speelgoed ([Richtlijn 2009/48/EG](#))? Dan dient het product niet alleen te voldoen aan algemene stoffenwetgeving en productwetgeving zoals REACH, maar óók te voldoen aan de eisen die specifiek voor speelgoed gelden. De wetgeving geldt ook als producten worden als gerecyclede materialen of stoffen zijn toegepast in een nieuw product. Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is verantwoordelijk voor het beleid voor productveiligheid van consumentenproducten. De NVWA houdt toezicht hierop.

3.3.4 CE-markering

De CE-markering wordt voorgeschreven in bepaalde Europese productwetgeving. Het is een markering die fabrikanten moeten aanbrengen op hun product om aan te geven dat een product voldoet aan alle op het product van toepassing zijnde wettelijke eisen van de Europese Unie (EU) wat betreft veiligheid, gezondheid en milieubescherming. CE komt van de Franse benaming 'Conformité Européenne'. De algemene beginselen voor CE-markering zijn vastgelegd in [Verordening \(EG\) nr. 765/2008](#). Het systeem is van toepassing op alle producten die onder de EU-wetgeving vallen waarin de CE-markering wordt voorgeschreven. De lijst met producten en de daarop van toepassing zijnde wetgeving waarin de CE markering wordt voorgeschreven is te vinden op de [website van de EU over CE-markering](#). Voor veel producten mag de fabrikant de markering aanbrengen nadat hij zelf is nagegaan of zijn product voldoet aan alle daarop van toepassing zijnde wetgeving waarin de markering wordt voorgeschreven. Voor bepaalde producten met een hoog risico (zoals alle gastoeestellen of bepaalde machines) is de tussenkomst van een derde keuringsinstantie (zogenoeten 'Notified Body') nodig die het type en/of het productieproces controleert en goedkeurt voordat de fabrikant de markering mag aanbrengen.

3.3.5 Markttoezichtverordening

De Europese markttoezichtverordening ([Verordening \(EU\) 2019/1020](#)) gaat over de verantwoordelijkheden in het stelsel van productregelgeving. Zoals de verantwoordelijkheden van de diverse typen marktdeelnemers (rol zoals: fabrikant, importeur of distributeur) en die van het markttoezicht op producten. De marktdeelnemers zijn verantwoordelijk om aan alle verplichtingen te voldoen. De verordening geeft de toezichthouders de bevoegdheid om te controleren of producten op de EU-markt voldoen aan de relevante EU-wetgeving voor milieu, volksgezondheid en veiligheid.

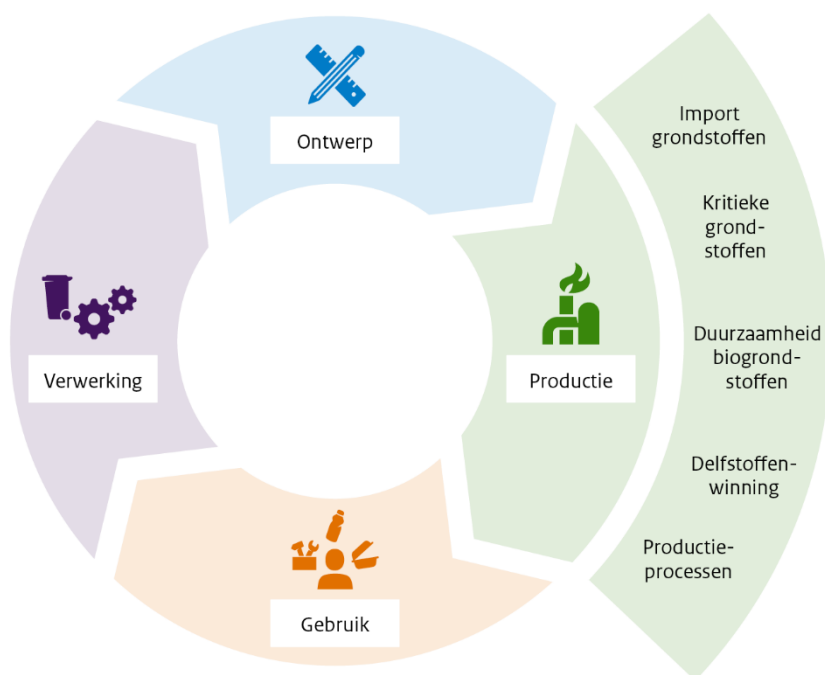
De markttoezichtverordening is van toepassing op vele producten die onder zo'n 70 Europese richtlijnen en verordeningen vallen. De lijst met de betreffende verordeningen en richtlijnen staat in bijlage I van de markttoezichtverordening. De reikwijdte van de verordening wordt uitgebreid tot alle consumentenproducten (dus ook degene die niet onder productspecifieke richtlijnen en verordeningen uit de bijlage vallen). Dat komt doordat in de nieuwe Verordening voor algemene productveiligheid ([Verordening EU 2023/988](#)) de bepalingen van toepassing worden verklaard voor alle consumentenproducten.

Daarnaast draagt de verordening bij aan samenwerking tussen nationale autoriteiten en douaneambtenaren, door elke lidstaat tot de oprichting van een nationaal verbindingsbureau (*Single Liaison Office*, SLO) te verplichten. Dit bureau organiseert de contacten tussen de verschillende toezichthouders en de contacten binnen de EU. Het verbindingsbureau in Nederland valt onder het ministerie van Economische Zaken en Klimaat als stelselverantwoordelijke ministerie en is geplaatst bij de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT). Omdat aan sommige producten zowel veiligheids- als circulariteits- en/of milieueisen worden gesteld, en die productaspecten onder de verantwoordelijkheid van verschillende toezichthouders vallen, is samenwerking tussen de betrokken toezichthouders essentieel. Dit kan onder meer voorkomen dat bedrijven in een korte periode met verschillende toezichthouders te maken krijgen. In Nederland zijn vijf markttoezichthouders voor producttoezicht actief. Dit zijn de ILT, de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), de Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA), de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) en de Rijksdienst voor Digitale Infrastructuur (RDI).

3.4 Productie

Deze paragraaf gaat in op de voor circulariteit relevante wetgeving in de productiefase. In een circulaire economie worden zo min mogelijk primaire en eindige grondstoffen gebruikt. De grondstoffen die worden gebruikt, worden met een zo klein mogelijke milieuoetadruk gewonnen en verwerkt tot producten. Met de productiefase worden alle stappen bedoeld die nodig zijn om van een grondstof een product te maken. Voor producten worden veel verschillende soorten primaire grondstoffen gebruikt. Deze worden voor een klein deel in Nederland gewonnen. Een groot deel komt uit het buitenland en van buiten de EU. In deze paragraaf is hiervoor relevante wetgeving voor internationale ketens weergegeven. Daarna wordt kort ingegaan op de wetgeving voor kritieke materialen, voor productie van biograndstoffen en voor winning van delfstoffen en productieprocessen in Nederland.

Figuur 4: Overzicht van wetgeving in de productiefase

3.4.1 Import van grondstoffen

Veel grondstoffen, halffabricaten en producten die in Nederland worden gebruikt in productieprocessen worden geïmporteerd. Daarvoor is wetgeving voor internationale ketens relevant. De belangrijkste wetgeving voor internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) zijn de [Richtlijn \(EU\) 2024/1760](#) voor passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid (Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD)), de [Richtlijn \(EU\) 2022/2464](#) over duurzaamheidsrapportering door ondernemingen (Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD)) en de [Verordening \(EU\) 2019/2088](#) voor informatieverschaffing over duurzaamheid in de financiële dienstensector (Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR)). Deze wetgeving gaat over sociale en milieuaspecten en verplicht grote bedrijven hiernaar onderzoek te doen en erover te rapporteren.

Internationaal en Europees is er voor grondstoffen verder specifieke wetgeving voor bijvoorbeeld winning van mineralen zoals goud uit conflictgebieden ([Verordening \(EU\) 2017/821](#)) en voor de herkomst van hout en het tegengaan van ontbossing ([Verordening \(EU\) Nr. 995/2010](#) en [Verordening \(EU\) 2023/1115](#)). Ook is er wetgeving die eisen stelt aan de uitstoot van broeikasgassen. Voor productie in de EU is er het systeem voor emissiehandel ([Richtlijn 2003/87/EC](#), Emissions Trading System (EU ETS)), waardoor bedrijven bepaalde emissierechten toegekend krijgen die zij ook onderling kunnen verhandelen. Voor import van buiten de EU geldt het mechanisme voor koolstofcorrectie aan de Europese buitengrens ([Verordening \(EU\) 2023/956](#), Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)). Deze stelt een emissiebelasting verplicht voor de import van ijzer, staal, cement, meststoffen, aluminium, elektriciteit en waterstof.

Toezicht op deze wetgeving ligt bij verschillende inspecties. De verplichtingen voor duurzaamheidsrapportage worden gecontroleerd door de Autoriteit Financiële Markten (AFM). Voor de conflictmineralen is ILT de toezichthouder en voor ontbossing de NVWA. De Nederlandse Emissieautoriteit (NEA) houdt toezicht op [ETS](#) en [CBAM](#).

3.4.2 Kritieke grondstoffen

De Europese Commissie heeft een mededeling en een verordening voor kritieke grondstoffen vastgesteld ([Verordening \(EU\) 2024/1252](#), Critical Raw Materials Act (CRMA)). Dit zijn grondstoffen die belangrijk zijn voor het concurrentievermogen en een open strategische

autonomie van de Europese economie. Kritieke grondstoffen zijn nodig voor bijvoorbeeld batterijen, windmolens, halfgeleiders, medische hulpmiddelen, waterstofproductie, zonnepanelen en ledverlichting. In de bijlage heeft de Commissie een lijst van kritieke materialen en een lijst van strategische grondstoffen vastgesteld. Strategische grondstoffen zijn een subcategorie van kritieke grondstoffen die cruciaal zijn voor technologieën voor de groene en de digitale transitie, defensie en ruimtevaart. De verordening stelt maatregelen voor om de duurzaamheid, circulariteit en het efficiënt gebruik van kritieke materialen en producten te verbeteren.

Daarvoor zijn diverse doelstellingen opgenomen. De Europese Commissie en de lidstaten moeten er, uiterlijk in 2030, voor zorgen dat de winningscapaciteit voor strategische grondstoffen vergroot wordt, waardoor ten minste 10% van het jaarlijks verbruik uit voorraden van de Europese Unie afkomstig zal zijn. Ook moet de verwerkingscapaciteit dusdanig zijn dat in de Unie 40% van het jaarlijks verbruik van strategische grondstoffen kan worden geproduceerd. De recyclingcapaciteit van de Unie moet 25% van het jaarlijks verbruik van strategische grondstoffen kunnen produceren. Daarbij moeten strategische grondstoffen worden gerecycled uit afval. Verder schrijft de wetgeving voor dat geen van de derde landen die de Europese Unie voorziet van strategische grondstoffen, meer dan 65% van het totale verbruik van strategische grondstoffen in de EU levert. De Europese Commissie zal uiterlijk 1 januari 2027 criteria opstellen voor de recyclingcapaciteit van de EU, uitgedrukt als percentage van beschikbare strategische grondstoffen in relevante afvalstromen. De verordening stelt ook eisen aan projecten met strategische grondstoffen.

De verordening verplicht lidstaten onder andere om nationale maatregelen te nemen om bijvoorbeeld hulpbronnefficiëntie te stimuleren en om afvalpreventie, hergebruik en reparatie van producten en onderdelen waarin kritieke grondstoffen zitten te bevorderen. Afvalinzameling moet zo zijn ingericht dat kritieke materialen goed kunnen worden gerecycled. Ook moeten lidstaten in de toekomst rapporteren over de hoeveelheden kritieke grondstoffen die uit afgedankte elektronische apparaten zijn verwijderd en vervolgens weer in dezelfde soort apparatuur zijn toegepast. Exploitanten die verplicht zijn afvalbeheerplannen op te stellen, moeten in deze plannen ingaan op de mogelijkheden om kritieke grondstoffen nuttig toe te passen. Bedrijven die producten zoals warmtepompen, stofzuigers en vaatwassers verkopen, moeten op die producten aangeven of ze permanente magneten bevatten en tot welke soort deze magneten behoren. Deze bedrijven moeten ook rapporteren over het aandeel gerecycled materiaal dat gebruikt is in permanente magneten.

3.4.3 Duurzaamheid biograndstoffen

Biograndstoffen zijn grondstoffen van plantaardige of dierlijke herkomst. De agrarische sector in Nederland moet voldoen aan Europese regels en de Omgevingswet. De regels gaan bijvoorbeeld over hergebruik van water, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden en over meststoffen, ~~dierlijke bijproducten~~ en zuiveringsslib. Voor biologische landbouw zijn er speciale verordeningen die eisen stellen aan de werkwijze.

Het Nederlandse beleid voor biograndstoffen is gericht op het afbouwen van laagwaardige toepassingen (bijvoorbeeld voor elektriciteit en warmte) en het opbouwen van hoogwaardige toepassingen (zoals chemie en bouw). Om de duurzame herkomst van biograndstoffen te waarborgen zijn duurzaamheidscriteria aangekondigd die gaan over onderwerpen zoals biodiversiteit en bodemkwaliteit. De duurzaamheidscriteria zullen zich gaan richten op alle soorten biograndstoffen voor de toepassing in de bouw, chemie en energie. Het gaat daarbij om biograndstoffenstromen en -toepassingen die door de overheid gestimuleerd of gereguleerd worden. De duurzaamheidscriteria zullen nog niet gaan gelden voor de inzet van biograndstoffen voor vezels (papier en textiel), voor voer- en voedselproductie en voor vervoer. Er wordt gewerkt aan het vastleggen van de milieucriteria en de borging daarvan in regelgeving over duurzaamheid van biograndstoffen in een besluit.

Voor biograndstoffen voor energietoepassingen gelden al langer strenge criteria, mede via de Richtlijn Hernieuwbare Energie (RED III, [Richtlijn \(EU\) 2023/2413](#)). Deze wetgeving bevat duurzaamheidscriteria voor het gebruik van biograndstoffen en streefcijfers voor hernieuwbare energie. In Nederland is de RED op dit moment geïmplementeerd in het [Besluit conformiteitsbeoordeling vaste biomassa voor energietoepassingen](#) en de onderliggende [regeling](#). Dit besluit en regeling vervallen zodra de nieuwe criteria in werking treden. Voor vervoer is de RED geïmplementeerd in het [Besluit energie vervoer](#).

3.4.4 Delfstoffenwinning in Nederland

Winning van grondstoffen vindt maar beperkt plaats in Nederland. Het gaat om delfstoffen zoals olie en gas en oppervlaktedelfstoffen, waaronder zand, grind, klei, kalk en schelpen (zie iplo.nl/over/oppervlaktedelfstoffen). Delfstoffenwinning is pas mijnbouw op het moment dat een boorgat, tunnel, schacht of ander ondergronds werk wordt toegepast. Oppervlaktedelfstoffen zijn natuurlijke grondstoffen die uit de ondergrond nabij het oppervlak worden gedolven. Deze worden in veel gevallen gewonnen in oppervlaktewater. De regels hiervoor staan in de [Mijnbouwwet](#), [Omgevingswet](#) en waterschapsverordening. De regels gaan onder andere over effecten voor natuur, milieu en leefomgeving. Het is afhankelijk van de activiteit wie het bevoegd gezag is voor verlenen van vergunningen en toezicht en handhaving. Voor oppervlaktedelfstoffen zijn dat het waterschap, de provincie of het ministerie van IenW. Voor de Mijnbouwwet is dat het Staatstoezicht op de Mijnen (SodM).

3.4.5 Productieprocessen in Nederland

In Nederland is de [Omgevingswet](#) een belangrijk wettelijk kader. De Omgevingswet en de bijbehorende besluiten en (decentrale) regelingen gaan over de fysieke leefomgeving, zoals gebouwen, landschap en natuur. De wet is er voor een goede balans tussen benutten en beschermen van de fysieke leefomgeving. De regels hierin zijn voor een deel gebaseerd op Europese richtlijnen. Meest relevant voor circulaire economie zijn de Richtlijn industriële emissies (Rie, [Richtlijn 2010/75/EU](#)), de Kaderrichtlijn Water ([Richtlijn 2000/60/EG](#)), de Seveso-richtlijn voor ongevallen met gevaarlijke stoffen ([Richtlijn 2012/18/EU](#)) en de Kaderrichtlijn afvalstoffen (Kra, [Richtlijn 2008/98/EG](#)).

Onder de Omgevingswet is het [Besluit activiteiten leefomgeving](#) (Bal) belangrijk, omdat het de regels aangeeft voor milieubelastende activiteiten, zoals productieprocessen. Voor de activiteiten gelden algemene regels en er kan ook een vergunningplicht gelden. Het Bal omvat regels over gevolgen voor de fysieke leefomgeving, bijvoorbeeld voor geluid, emissies van ~~zeer~~ ~~zorgwekkende stoffen~~ (ZZS) naar water, bodem en lucht en het voorkomen en beheer van afval. Voor sommige productieprocessen gelden zogenaamde ~~beste beschikbare technieken~~ die in Europa bepaald worden. Deze technieken moeten bedrijven toepassen om milieuverontreiniging te voorkomen. Alle informatie over de Omgevingswet en uitleg over de regels voor activiteiten is te vinden op de [website iplo.nl](http://website.iplo.nl). Hier wordt ook ingegaan op bijvoorbeeld belangrijke begrippen zoals het ~~voorzorgsbeginsel~~ en de ~~zorgplicht~~.

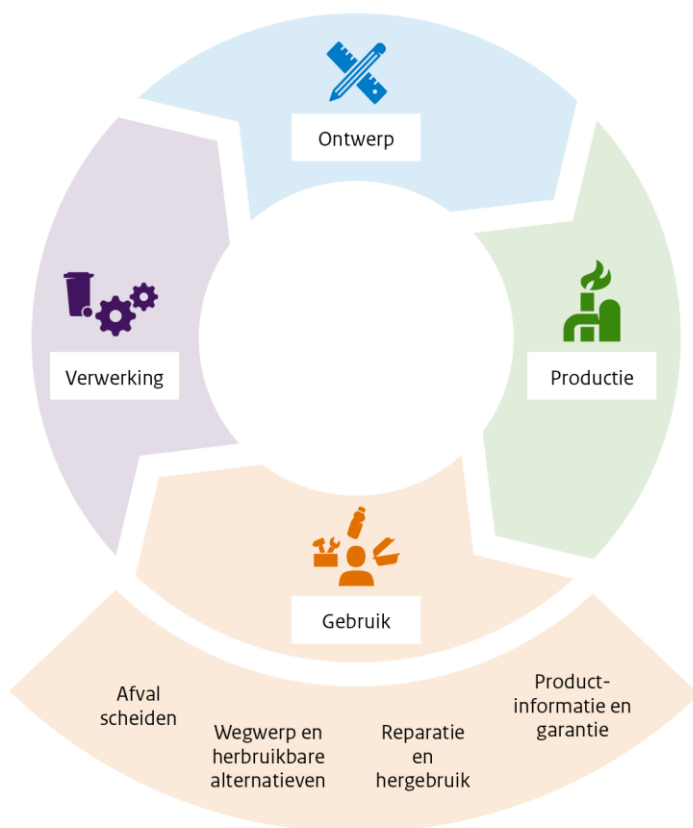
De provincie of de gemeente is het bevoegde gezag voor de vergunningverlening, toezicht en handhaving voor milieubelastende activiteiten en dit wordt grotendeels uitgevoerd door de omgevingsdiensten. In het CMP zijn voor bevoegd gezag de mogelijkheden toegelicht om grondstoffengebruik en afvalpreventie mee te nemen in de vergunningverlening in het [[hoofdstuk grondstoffengebruik en afvalpreventie](#)]. Bedrijven mogen op grond van het Bal afval ook niet zomaar met elkaar mengen. De wetgeving daarvoor is uitgelegd en verder uitgewerkt in het [[hoofdstuk gescheiden houden bedrijfsafval en gevaarlijk afval](#)].

Bij het verwerken en gebruiken van residuen, gebruikte producten en afvalstoffen geldt alle van toepassing zijnde wetgeving en hoort ook de vraag of een materiaal een afvalstof is of niet. Voor handelingen met afvalstoffen gelden namelijk specifieke regels of is een vergunning vereist. De basis voor die toetsing staat in de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen en dit is in Nederland geïmplementeerd in de Wet milieubeheer en uitgewerkt in het CMP in het [[hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof](#)] en de [[Handreiking afvalstof of niet-afvalstof](#)].

3.5 Gebruik

Voor een circulaire economie is het van belang dat producten zo lang mogelijk gebruikt worden, om de aanschaf van nieuwe producten te vermijden of uit te stellen om zo grondstoffen te besparen. Het repareren en hergebruiken van producten speelt daarom een belangrijke rol. Deze paragraaf gaat in op de voor circulariteit relevante wetgeving tijdens de gebruiksfase. Dit omvat alle stappen vanaf het moment dat het product de fabriek verlaat tot en met het afdanken door de gebruiker. Welke regelgeving geldt voor de distributeur en de gebruiker? Wat zijn de mogelijkheden voor het aanbieden van hergebruik en reparatie? Hoe vermindert een gebruiker zijn hoeveelheid afval en ontdoet hij zich op de juiste manier van afval?

Figuur 5: Overzicht van wetgeving in de gebruiksfase

3.5.1 Productinformatie, garantie en reparatie

De wetgeving voor het gebruik van producten, begint bij de fabrikanten, distributeurs en handelaren. Voor hen zijn er regels voor het in de handel brengen van producten. In Europese richtlijnen gerelateerd aan consumentenrechten is een aantal wijzigingen aangebracht om circulair handelen door producenten, handelaren en consumenten te verbeteren. De Richtlijn versterken van de positie van de consument voor de groene transitie ([Richtlijn \(EU\) 2024/825](#)) bevat verplichtingen voor handelaren over vrijwillige duurzaamheidsclaims en het gebruik van keurmerken. Ook gaat het over informatie over de wettelijke en commerciële garantietermijnen, over mogelijkheden tot reparatie van het product en de minimumperiode waarin de producent of aanbieder software updates beschikbaar stelt. Dit wordt opgenomen in de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken ([Richtlijn EG/2005/29](#)). De Richtlijn gemeenschappelijke regels voor het stimuleren van reparatie ([Richtlijn \(EU\) 2024/1799](#)) verplicht lidstaten onder meer om een nationaal platform op te zetten zodat consumenten gemakkelijker in contact komen met geschikte reparateurs. In Nederland is dat het reparateursregister. De richtlijn bevat ook verplichtingen voor het repareren van producten waarvoor Ecodesign-eisen van kracht zijn en voor het verschaffen van informatie over die reparatieverplichtingen. Zo kunnen consumenten zich voor alle producten die onder Ecodesign vallen tot de producent wenden om het product (tegen betaling) te laten repareren tot maximaal tien jaar na het moment van aankoop.

De basis van het Nederlandse consumentenrecht staat in het Burgerlijk wetboek. De Europese richtlijnen gelden niet rechtstreeks en worden in de Nederlandse wetgeving geïmplementeerd. De Autoriteit Consument en Markt houdt toezicht op markten en het consumentenrecht en geeft hier informatie over. Informatie over verplichtingen voor producenten en handelaren is te vinden op de [website van ACM](#). Voor consumenten is er de [ACM consuwijzer](#).

Daarnaast bevatten de meeste productspecifieke verordeningen onder Ecodesign sinds 2019 eisen aan de beschikbaarheid en levertijd van reserve-onderdelen en reparatie-informatie. In de energielabel verordening voor smartphones en tablets is daarnaast bepaald dat deze productgroepen een reparatiebaarheidsscore op het energielabel moeten tonen, zodat duidelijk is hoe goed de producten te repareren zijn. Voor productgroepen waarvoor de komende jaren

producteisen worden uitgewerkt, zal de Europese Commissie ook eisen stellen aan bijvoorbeeld reparatie en herbruikbaarheid van de producten. Daarbij kan verplicht worden gesteld om in het Digitaal Product Paspoort (DPP) informatie op te nemen over reparatie en (her)gebruik van een product. Zo kan worden gevraagd om een reparatiehandleiding of informatie over het duurzaam gebruiken van het product op te nemen in het DPP. Het doel is dat gebruikers langer met producten doen. Deze verordeningen voor productgroepen gelden direct en het toezicht hierop wordt uitgevoerd door de ILT.

3.5.2 Reparatie en hergebruik activiteiten

Tijdens de gebruiksfase kunnen particulieren en bedrijven bij diverse partijen terecht voor reparatie en hergebruik van producten. Voor deze activiteiten gelden ook diverse regels. In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) is bepaald dat het voorbereiden voor hergebruik van afvalstoffen een milieubelastende activiteit is (artikel 3.156 Bal). Repareren van ontvangen afval op een milieustraat valt hier bijvoorbeeld ook onder.

Als het om reparatie van afgedankte elektr(on)ische apparaten gaat dan betreft het reparatie van elektr(on)isch afval. Dan is de [Regeling afgedankte elektrische en elektronische apparatuur](#) (Regeling AEEA) van belang. Hierin staat onder andere dat voor bepaalde handelingen met apparaten een certificering volgens de zogenaamde Cenelec-normen vereist is.

ILT houdt toezicht op de wetgeving voor AEEA. Dit doet zij samen met de omgevingsdiensten die in opdracht van provincies en gemeenten ook naleving van het Bal controleren. In het [[hoofdstuk reparatie en hergebruik](#)] worden de wettelijke mogelijkheden voor diverse situaties uitgebreider toegelicht voor producenten, de zakelijke markt, milieustraten, kringlopen, repaircafés, start-ups en winkeliers. Hierbij wordt ook ingegaan op de vraag wanneer juridisch gezien sprake is van een afvalstof. In het [[hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof](#)] staat hierover uitgebreidere toelichting en ook het toetsingskader voor de beoordeling.

3.5.3 Wegwerp en herbruikbare alternatieven

Binnen de Europese Unie zijn maatregelen genomen om het effect van bepaalde kunststofproducten op het milieu te verminderen. Het gaat om wegwerpplastic, in het Engels 'single use plastic', afgekort SUP. Sommige maatregelen gelden in de hele Europese Unie. Bijvoorbeeld een handelsverbod op plastic rietjes en de vereiste dat doppen vastzitten aan plastic flessen en drankverpakkingen. Naast deze maatregelen die in de hele EU gelden, zijn Europese lidstaten verplicht om nationale maatregelen te nemen. Die moeten zorgen dat het gebruik van wegwerpbekers en -bakjes die plastic bevatten vermindert. Denk aan koffiebekers of maaltijdverpakkingen van plastic of met een plastic coating. In Nederland gelden maatregelen voor consumptie onderweg (afhalen en bezorgen) en maatregelen voor consumptie ter plaatse.

Bij consumptie onderweg gelden regels voor ondernemers die bepaalde plastic producten aanbieden. Zij zijn verplicht een meerprijs te vragen voor de plastic wegwerpverpakking én moeten verplicht een herbruikbaar alternatief beschikbaar stellen. Dat kan een herbruikbaar alternatief zijn dat de klant meeneemt ('bring your own') of een eigen systeem van de ondernemer, bijvoorbeeld met statiegeld.

Verder geldt er een verbod op wegwerpplastic bij consumptie ter plaatse. Hierbij kan je denken aan de horeca, kantoren, bedrijfskantines, scholen en verenigingen. Hier is het verplicht om herbruikbare bekertjes en bakjes aan te bieden. Er geldt een beperkte uitzondering op het verbod: het aanbieden van hoogwaardig recyclebare alternatieven is toegestaan, als wordt voldaan aan een verplichte inzamelingsdoelstelling.

Daarnaast geldt dat producenten, door de Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV) voor verpakkingen en voor wegwerpplastic, moeten betalen voor de opruimkosten van plastic producten die veel in het zwerfafval terecht komen. Deze regels gelden onder andere voor verpakkingen, drinkbekers, lichte plastic tassen, vochtige doekjes, tabaksproducten (met filter) en ballonnen. Producenten zijn ook verplicht om consumenten te informeren over manieren waarop zij zwerfafval kunnen voorkomen.

De wetgeving komt voort uit de Europese richtlijn Single Use Plastics (SUP). Daarnaast wordt de Europese Richtlijn voor verpakkingen en verpakkingsafval ([Richtlijn 94/62/EG](#)) vervangen door een verordening. Doelen van de verordening zijn om de hoeveelheid verpakkingen te

verminderen en hergebruik te bevorderen. Deze regels gaan over verpakkingen van verschillende soorten materialen, zoals plastic, papier en karton, hout, glas en metaal. De regels voor verpakkingen en wegwerpplastic zijn in Nederland geïmplementeerd in het [Besluit beheer verpakkingen](#) en het [Besluit kunststofproducten voor eenmalig gebruik](#) en bijbehorende [regeling](#). Voor ondernemers wordt de regelgeving toegelicht op de [website minderwegwerpplastic.nl](#). De ILT houdt toezicht op de verpakkingen- en SUP-wetgeving en de uitvoering van de UPV's.

3.5.4 Afval scheiden

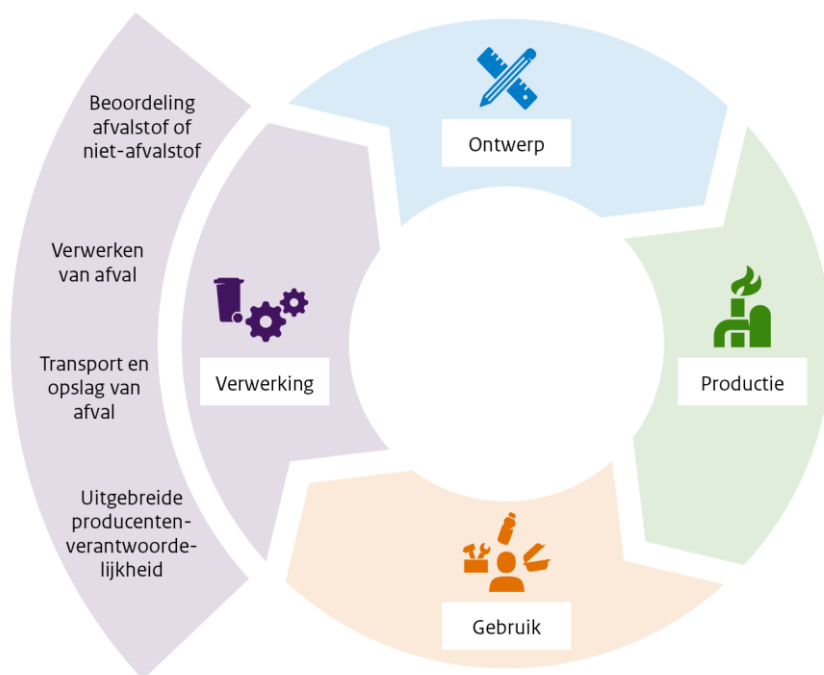
De regels voor huishoudelijk afval staan in de Afvalstoffenverordening of in het Omgevingsplan van de gemeente. Gemeenten hebben op grond van de Wet milieubeheer en het [Besluit gescheiden inzameling huishoudelijke afvalstoffen](#) de plicht om afval van huishoudens gescheiden in te zamelen. In hun decentrale regels geven zij aan welke regels voor het voorkomen, opruimen en scheiden van afval gelden voor inwoners. Dit is verder uitgewerkt in het [\[hoofdstuk decentrale regels\]](#) en het [\[hoofdstuk gescheiden inzameling huishoudelijk afval\]](#).

Ook voor bedrijven en organisaties gelden regels om hun bedrijfsafval en gevaarlijk afval gescheiden te houden. Deze regels staan in de Wet milieubeheer en het Besluit activiteiten regelgeving (Bal). Op grond van het Bal is het verboden afval bij elkaar te doen als het gescheiden houden vereist is in het CMP (artikel 3.39 lid 1 sub e Bal). Voor bouw- en sloopafval gelden de regels die in het [Besluit bouwwerken leefomgeving](#) staan. Dit is in het CMP verder toegelicht en uitgewerkt in [\[hoofdstuk gescheiden houden van bedrijfsafval en gevaarlijk afval\]](#). Zie ook de uitleg van de wetgeving over uitgebreide producentenverantwoordelijkheid en transport van afval in de volgende ketenfase.

3.6 Verwerking

Deze paragraaf gaat over de verwerking van afval. Voor een circulaire economie is het doel om zoveel mogelijk materialen zo hoogwaardig en veilig mogelijk weer opnieuw te kunnen gebruiken. Maar wat niet veilig opnieuw gebruikt kan worden moet worden verwijderd door onder andere verbranden of storten. Het gaat in deze fase over uitgebreide producentenverantwoordelijkheid, transport en opslag van afval, afvalverwerking en de einde-afvalstatus.

Figuur 6: Overzicht van wetgeving in de verwerkingsfase

3.6.1 Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid

Voor een steeds groter aantal producten geldt dat producenten en importeurs financieel en vaak ook organisatorisch verantwoordelijk zijn voor het afvalbeheer van de producten die door hen in de handel worden gebracht. Denk aan verpakkingen, batterijen, autowrakken en textiel. Dit heet Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV).

In het [Besluit regeling voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid](#) staan de algemene verplichtingen, zoals de financiële verantwoordelijkheid. Daarnaast is er voor de productengroepen aanvullende wetgeving. Deze wetgeving stelt voor die productgroep bijvoorbeeld doelen voor inzameling, hergebruik en recycling en eisen aan de wijze van verwerking. Daarnaast kunnen verplichtingen voor andere partijen in de keten gelden. Bijvoorbeeld verplichtingen voor gescheiden inzameling van afgedankte producten bij distributeurs, zoals winkeliers die batterijen en apparaten innemen. Er komen steeds meer Europese regels over UPV en steeds vaker in de vorm van een verordening. Regels in een verordening gelden rechtstreeks voor producenten in heel Europa en dus ook in Nederland.

Producenten kunnen individueel of collectief aan de verplichtingen voldoen. Als producenten gezamenlijk hun verplichtingen nakomen kunnen zij een producentenorganisatie oprichten die namens hen optreedt, het afvalbeheer organiseert en zorgt voor de organisatie van de financiering. Producenten kunnen daarvoor een overeenkomst afsluiten met elkaar. Als aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan, kan die overeenkomst algemeen verbindend worden verklaard door de overheid. Alle producenten in Nederland moeten dan een afvalbeheerbijdrage betalen aan de producentenorganisatie. Dit is bepaald in de Wet milieubeheer en de [Regeling verzoek algemeen verbindend verklaring overeenkomst afvalbeheerbijdrage](#). Rijkswaterstaat behandelt aanvragen voor AVV in opdracht van ministerie van Infrastructuur en Waterstaat. De ILT houdt toezicht op de naleving van de wetgeving.

3.6.2 Transport en opslag van afval

Voor transport van afval zijn de Wet milieubeheer (Wm) en de Omgevingswet (Ow) van belang. Gemeenten hebben een zorgplicht voor de inzameling van huishoudelijk afval. De regels daarover staan in titel 10.4 Wm. Verdere uitleg daarover staat in [[hoofdstuk gescheiden inzameling huishoudelijk afval](#)]. Zodra het huishoudelijk afval is ingezameld of afgegeven valt het ook onder de regels van bedrijfsafval en gevaarlijk afval. Dat staat in artikel 10.36 Wm.

Voor bedrijfsafval en gevaarlijk afval geldt titel 10.6 Wm. Hierin staan de regels voor afgifte, ontvangst, vervoer en inzameling van deze afvalstoffen. Zo moeten bedrijven die afval vervoeren, verzamelen of daarin handelen of bemiddelen vermeld staan op de VIHB-lijst. VIHB is de afkorting van vervoerders, inzamelaars, handelaars en bemiddelaars. Voor inzameling van sommige afvalstoffen is op grond van het [Besluit inzamelen afvalstoffen](#) (Bia) een vergunning nodig. Voor binnenlands transport van afval geldt verder het [Besluit melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen](#). Bedrijven die afval produceren, transporteren en innemen moeten dat melden bij het [Landelijk Meldpunt Afvalstoffen](#) (LMA). Voor transport over de grens geldt het [Verdrag van Bazel](#) en de Europese Verordening voor Overbrenging van Afvalstoffen (EVOA, [Verordening \(EG\) Nr. 1013/2006](#)). Hierin is bepaald of een kennisgeving nodig is voor dat transport. Ten slotte staan er in het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) regels over het opslaan, mengen en verwerken van afval. Bevoegdheden liggen bij verschillende overheidsinstanties, waarbij onder andere omgevingsdiensten voor gemeenten en provincies vergunningen verlenen, toezicht houden en handhaven op de activiteiten in het Bal. De ILT voert deze taken uit voor het Bia en de EVOA.

Meer informatie en toetsingskaders voor de uitvoering van de wetgeving staat in de [[Leidraad vergunningverlening afvalverwerking](#)]. De wetgeving en het toetsingskader voor overbrenging staat in het [[hoofdstuk grensoverschrijdend transport](#)]. Zie ook de paragraaf hierna over het verwerken van afval.

3.6.3 Verwerken van afval

Onder verwerken van afval vallen technieken voor voorbereiding voor hergebruik, nuttige toepassing (zoals recycling), andere nuttige toepassing (zoals verbranden met energieopwekking) en verwijdering door verbranden en storten van afval. Maar ook het mengen of andere

handelingen met afval kunnen eronder vallen. Dit wordt ook wel afvalbeheer genoemd. Hieronder wordt uitgelegd wat hiervoor de belangrijke onderdelen zijn van de Wet milieubeheer en onder de Omgevingswet. Aan het einde van deze paragraaf staat welke onderdelen van het CMP daarover meer informatie geven en die de wetgeving verder uitwerken met toetsingskaders.

Voor afvalbeheer is titel 10.6 van de Wet milieubeheer (Wm) over bedrijfsafval en gevaarlijk afval belangrijk. In artikel 10.37 Wm staat dat het verboden is om zich van bedrijfsafval of gevaarlijk afval te ontdoen door afgifte aan een ander. Vervolgens staat er wanneer dat verbod niet geldt. Bijvoorbeeld omdat degene een daarvoor voorgeschreven vergunning of een andere specifieke bevoegdheid heeft. Daarbij wordt onder andere verwezen naar de Omgevingswet (Ow).

In het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) van de Ow zijn in hoofdstuk 3 milieubelastende activiteiten beschreven waarvoor soms een vergunningplicht geldt. Wanneer een activiteit is aangewezen in hoofdstuk 3 kunnen verschillende algemene regels uit hoofdstuk 4 en 5 van toepassing zijn. Voor handelingen met afvalstoffen geldt vaak een vergunningplicht, maar niet altijd. Daarnaast gelden algemene regels voor de activiteiten, bijvoorbeeld over het ontvangen van afvalstoffen of over energiebesparing. De milieuregels voor afvalbeheer staan in afdeling 3.5 van het Bal. Onder de regels vallen onder andere recyclingbedrijven, kringloopwinkels, milieustraten en rioolwaterzuiveringsinstallaties (rwzi's). Voor sommige activiteiten met afvalstoffen geldt afdeling 3.3 voor complexe bedrijven, waaronder bepaalde afvalverbrandingsinstallaties, stortplaatsen en installaties voor het verwerken van dierlijk afval. Daarnaast is afdeling 3.2 Bal van belang, want hierin staan de bedrijfstak overstijgende activiteiten met afval. Denk aan het mengen of opslaan van afval.

Vergunningen voor het verwerken van afval moeten worden getoetst aan toetsingskaders in het CMP. Zie bijvoorbeeld het [[hoofdstuk mengen van afvalstoffen](#)] en de [[hoofdstukken hoogwaardige verwerking](#)]. Voor verbranding of bijvoorbeeld vergassing of pyrolyse van afval staat de wetgeving en het toetsingskader beschreven in het [[hoofdstukken thermisch verwerken](#)]. Voor storten van afval en voor stortplaatsen staat dat beschreven in het [[hoofdstukken storten of nuttig toepassen](#)]. Gemeenten en provincies kunnen in hun decentrale regelingen zoals het omgevingsplan en de omgevingsverordening ook regels stellen over het verwerken van afvalstoffen. Waarover dit kan gaan en waar zij dan aan moeten toetsen is beschreven in het [[hoofdstuk decentrale regels](#)]. Voor al deze onderwerpen geldt dat bevoegd gezag bij besluiten over de verwerking van afvalstoffen rekening moet houden met het toetsingskader in het CMP.

3.6.4 Beoordeling afvalstof of niet-afvalstof

Bij het verwerken en gebruiken van residuen, gebruikte producten of afvalstoffen geldt alle van toepassing zijnde wetgeving, waarbij relevant is of een materiaal een afvalstof is of niet. Voor handelingen met afvalstoffen gelden specifieke regels of is een vergunning vereist.

Als afval verwerkt wordt kan het daarna de status einde-afval krijgen. De wettelijke voorwaarden hiervoor zijn vastgelegd in de Wet milieubeheer (Wm) op basis van de Europese Kaderrichtlijn afvalstoffen (Kra). Daarnaast zijn er Europese en Nederlandse verordeningen en regelingen voor einde-afval voor bepaalde materialen en toepassingen. Als een wettelijk verordening of regeling geldt, dient daaraan getoetst te worden, anders moet van geval tot geval een beoordeling gemaakt worden.

Hoe de wetgeving in elkaar zit en hoe de beoordeling voor einde-afval gedaan moet worden is uitgewerkt in het CMP in het [[hoofdstuk afvalstof of niet-afvalstof](#)] en de bijbehorende [[Handreiking](#)]. Meer informatie is ook te vinden op de [website Afvalstof of niet-afvalstof](#).

3.7 Productspecifieke wetgeving

Voor veel productgroepen bestaat er naast de hierboven algemene wetgeving ook specifieke wetgeving. Ook deze productspecifieke wetgeving kan bepalingen bevatten die relevant zijn voor circulariteit. Dit heeft met name betrekking op het productontwerp, maar kan ook over de productie, gebruiksfase of afvalverwerking gaan.

Zo is er aparte wetgeving voor apparaten, batterijen en auto's, maar bijvoorbeeld ook voor brandstoffen. Ook voor bouwmaterialen en gebouwen is er uitgebreide wetgeving waarin steeds meer eisen voor circulariteit en milieu zijn opgenomen. Daarnaast zijn biograndstoffen relevant

voor circulaire economie. Hier gaat het om de wetgeving voor bijvoorbeeld productie van hout, het tegengaan van ontbossing en voor landbouw. Het omvat onder andere wetgeving voor voedsel, diervoeders, dierlijke bijproducten en meststoffen.

Voor consumentenproducten zoals meubels, matrassen, textiel en speelgoed gelden bijvoorbeeld regels voor productveiligheid en productinformatie. Voor plastic verpakkingen en plastic wegwerpproducten zijn zoals hierboven beschreven regels van kracht om de hoeveelheid te verminderen en hergebruik te bevorderen. Daarnaast is er aandacht voor het gebruik van kunststoffen en het stellen van eisen aan het toepassen van gerecycled en *biobased* kunststof.

In de ketenplannen in het CMP per ketenfase toegelicht welke keuzes van betrokken partijen kunnen bijdragen aan een circulaire economie. Daarbij biedt het informatie over welke wetgeving van belang is en welke instantie daar toezicht op houdt. Ook bevat het aandachtspunten voor de beoordeling of het materiaal een afvalstof is of nog moet blijven. Er zijn ketenplannen voor beton, hout, kunstgras, papier en karton, textiel en zonnepanelen.

4. Toetsingskaders CMP

Dit hoofdstuk van het CMP bevat geen toetsingskaders voor vergunningverlening, toezicht en handhaving of voor decentrale regelgeving waar bestuursorganen rekening mee moeten houden.

5. Toekomstplannen

Het beleid en de kennis over circulaire economie is in ontwikkeling. Nieuwe beleidsintenties, wijzigingen van bestaand beleid of wijzigingen in wet- en regelgeving kunnen allemaal leiden tot aanpassingen van het CMP. Het CMP wordt daarom regelmatig geactualiseerd.

Meer informatie over de ontwikkeling van het CMP en hoe stakeholders daarbij worden betrokken leest u in het [\[hoofdstuk wat is het CMP\]](#).

6. Hulpmiddelen en meer informatie

Op de [website van de Europese Unie](#) vindt u alle Europese verordeningen, richtlijnen, besluiten en bijbehorende Europese normen. De Nederlandse wetgeving is te vinden op [website wetten.overheid.nl](#). Voor de Omgevingswet is de [website iplo.nl](#) van het Informatiepunt Leefomgeving de goede ingang.

De verschillende toezichthouders hebben op hun websites uitgebreidere informatie staan over de wet- en regelgeving waar bedrijven aan moeten voldoen. Ook vindt u daar benodigde formulieren voor meldingen en het aanvragen van vergunningen. De belangrijkste zijn [ILT](#) en [NVWA](#).

Voor ondernemers geven de Kamer van Koophandel en Rijksdienst voor ondernemend Nederland toegankelijke informatie over wetten en regels in brede zin. Op de [website ondernemersplein.nl](#) wordt een overzicht van wetten en regels gegeven voor ondernemers.

Op de [website afvalcirculair.nl](#) geeft Rijkswaterstaat in opdracht van het ministerie van IenW informatie voor overheden en bedrijven voor circulaire economie en afval. Bijvoorbeeld over circulair ontwerp, uitgebreide producentenverantwoordelijkheid, afvalstof of niet en afvalbeheer.